

Ed.

110. Frumvarp til laga

[106. mál]

um tannlækningar.

(Lagt fyrir Alþingi á 107. löggjafarþingi 1984.)

1. gr.

Rétt til að stunda tannlækningar hér á landi og kalla sig tannlækni hefur sá einn sem til þess hefur fengið leyfi heilbrigðisráðherra.

2. gr.

Leyfi samkvæmt 1. gr. skal veita þeim umsækjanda sem lokið hefur prófi frá tannlæknadeild Háskóla Íslands.

Áður en leyfi er veitt skal leita umsagnar tannlæknadeildar Háskóla Íslands um hæfni umsækjanda til tannlæknisstarfa. Heimilt er ráðherra að synja um leyfi ef umsögn er neikvæð eða 2. mgr. 68. gr. almennra hegningarlaga á við um umsækjanda.

3. gr.

Veita má þeim tannlækningaleyfi og þar með rétt til að kalla sig tannlækni sem að mati tannlæknadeildar Háskóla Íslands hefur lokið sambærilegu prófi og um getur í 2. gr. Tannlæknadeild Háskóla Íslands getur sett það skilyrði fyrir meðmælum sínum að umsækjandi sanni deildinni hæfni sína með prófi.

Sé um erlendan ríkisborgara að ræða skal hann enn fremur sanna fullnægjandi kunnáttu sína í íslenskri tungu. Leita skal umsagnar Tannlæknafélags Íslands og landlæknis. Umsækjandi skal sanna að 2. mgr. 68. gr. almennra hegningarlaga eigi ekki við um hagi hans. Binda má leyfið við ákveðinn tíma.

Gerist Ísland aðili að milliríkjasamningi um gagnkvæma viðurkenningu á starfsréttindum tannlækna skal fara eftir ákvæðum þessarar greinar eftir því sem við getur átt og samrýmist viðkomandi milliríkjasamningi.

4. gr.

Enginn tannlæknir má kalla sig sérfræðing nema hann hafi fengið til þess leyfi ráðherra. Ráðherra setur reglur um nám sérfræðinga sem skulu samdar af nefnd er ráðherra skipar. Sú nefnd skal einnig fjalla um umsóknir um sérfræðileyfi. Nefndin skal þannig skipuð að deildarforseti tannlæknadeildar Háskóla Íslands er formaður hennar, annar er yfirtannlæknir heilbrigðisráðuneytisins og hinn þriðji skal tilnefndur af Tannlæknafélagi Íslands til þriggja ára í senn. Nefndin skal enn fremur kveðja til tvo sérfróða tannlækna til þátttöku í meðferð einstakra mála er varða sérgrein þeirra og fá þeir þá einnig atkvæðisrétt í nefndinni.

5. gr.

Starfssvið tannlækna nær yfir varnir, greiningu og meðferð á sjúkdómum og ágöllum í munn, kjálkum og aðlægum vefjum, þar með talið hvers konar tannskekka og tannvöntun.

6. gr.

Tannlæknum er heimilt að ávísa og afla sér með lyfseðlum allra þeirra lyfja sem þeir þurfa við lækningar sínar og nota þau tæki og efni er fram koma á hverjum tíma og þeir þurfa við starfa sinn, enda hafi þeir aflað sér þekkingar á meðferð þeirra.

7. gr.

Tannlæknum er heimilt að hafa aðstoðarfólk, svo og sérhæft aðstoðarfólk. Sérhæft aðstoðarfólk skal, hvert á sínu sviði, hafa hlotið löggildingu heilbrigðisráðherra að loknu viðurkenndu námi og prófi, svo sem mælt er fyrir í lögum um tæknimenntaðar heilbrigðisstéttir.

Heilbrigðisráðherra setur reglugerð um nám og starfssvið slíks starfsfólks tannlækna.

8. gr.

Aðstoðarfólk samkvæmt 7. gr. skal ávallt starfa undir handleiðslu og á ábyrgð tannlæknis. Það hefur ekki heimild til að taka að sér sjálfstæð verkefni á neinu sviði sem undir tannlækningar falla.

Öðrum en tannlæknum og sérhæfðu aðstoðarfólki undir þeirra stjórn er óheimilt að vinna nokkurt það verk sem undir tannlækningar heyrir.

9. gr.

Sérhverjum tannlækni er skylt að gæta þagmælsku um atriði, sem hann fær vitneskju um í starfi sínu, og leynt skulu fara samkvæmt lögum eða eðli málsins.

Sama þagnarskylda hvílir á öllu aðstoðarfólki tannlækna og helst þagnarskyldan þótt viðkomandi láti af starfi.

10. gr.

Tannlæknum eru óheimilar hvers konar auglýsingar um starfsemi sína sem tannlæknar. Við opnun tannlæknastofu má þó auglýsa það með látlausri auglýsingu í blöðum sem mest má birta þrisvar sinnum. Tannlæknum og stéttarfélagi þeirra ber að vinna gegn því að eftir þeim séu birt ummæli eða samtöl eða um þá ritaðar greinar í blöð eða tímarit í auglýsingaskyni. Verði ekki komið í veg fyrir það ber þeim eða stéttarfélagi þeirra jafnskjótt að leiðrétta það sem ofmælt kann að hafa verið.

11. gr.

Ef landlæknir verður þess var að tannlæknir vanrækir skyldur sínar, fer út fyrir verksvið sitt eða brýtur í bága við fyrirmæli heilbrigðislaga landsins skal hann áminna viðkomandi og skýra jafnframt heilbrigðisráðuneytinu og Tannlæknafélagi Íslands frá áminningunni og tilefni hennar.

Komi áminningin ekki að haldi ber landlækni að kæra málið fyrir ráðherra. Getur þá ráðherra úrskurðað að viðkomandi skuli sviptur tannlækningaleyfi, en skjóta má þeim úrskurði til dómstólanna.

12. gr.

Sérhverjum tannlækni ber að viðhalda þekkingu sinni. Telji landlæknir að tannlæknir hafi sýnt að hann uppfylli ekki lengur þau skilyrði sem krefjast beri af honum skýrir hann ráðherra frá málavöxtum. Ráðherra leitar álit tannlæknaeildar Háskóla Íslands. Fallist hún á álit landlæknis má svipta viðkomandi tannlæknaaleyfi, en skjóta má þeim úrskurði til dómstólanna.

13. gr.

Brot gegn ákvæðum laga þessara varða sektum allt að kr. 500 þúsund, sviptingu tannlækningaleyfis eða fangelsi, nema þyngri refsing liggji við eftir öðrum lögum.

Að öðru leyti gilda ákvæði 18. greinar læknalaga, nr. 80/1969, eftir því sem við á.

14. gr.

Ákvæði læknalaga, nr. 80 frá 23. júní 1969, skulu gilda að öðru leyti, eftir því sem við getur átt, um tannlækna og sérmenntað aðstoðarfólk þeirra.

15. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Frumvarp það, sem hér er flutt, er samið í heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneytinu í samvinnu við fulltrúa tannlæknaeildar Háskóla Íslands og Tannlæknafélags Íslands.

Hér er um að ræða endurskoðaða útgáfu af frumvarpi til laga um tannlækningar sem flutt var á 94. löggjafarþingi 1973—74 og aftur á s. l. þingi en varð ekki útrætt.

Lög um tannlækningar eru að stofni til frá 14. júní 1929. Gefur því auga leið að mörg ákvæði þeirra eru ýmist úrelt eða mjög ófullnægjandi á marga vegu.

Athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1. gr.

Þessi grein er samhljóða 1. gr. læknalaga og velflestra, ef ekki allra, sérlaga um heilbrigðisstéttir, sem sett hafa verið á síðustu 10—15 árum.

Um 2. gr.

Hér er kveðið á um það, að veita **skuli** leyfi samkvæmt 1. gr. öllum þeim, sem uppfylla skilyrði þessarar greinar.

Í frumvarpi sem fram var lagt á 94. löggjafarþingi var, auk framangreindra skilyrða, ætlast til að umsækjandi væri íslenskur ríkisborgari og hefði meðmæli landlæknis til starfans. Í meðförum Alþingis var skilyrði um íslenskt ríkisfang fellt út. Hér er lagt til að greinin verði að þessu leyti til eins og Alþingi hafði frá gengið, þegar málið dagaði uppi.

Að athuguðu máli er hér líka sleppt skilyrðinu um meðmæli landlæknis, sem var í fyrra frumvarpi. Ástæður þessa eru einkum þær, að hér er verið að fjalla um hæfni manna, sem lokið hafa fullnaðarprófi frá Háskóla Íslands og sem **skulu** fá óskerta heimild til að vinna þau störf, sem þeir hafa menntast til, nema fram hafi komið sérstakar vanhæfisástæður. Um það, hvort slíkt hafi komið fram hjá umsækjanda, getur landlæknisembættið ekki vitnað öðrum fremur. Þar verður þekking kennara tannlæknaeildar að vega mest, og því er nauðsyn að umsögn deildarinnar fylgi. Ráðherra getur, hvenær sem hann telur tilefni til, óskað umsagnar landlæknis og að embættið kynni sér hagi mannsins, þá sem máli skipta í þessu samhengi.

Um 3. gr.

Í 2. grein er fjallað um umsækjendur, sem **eiga rétt** á að fá starfsleyfi **nema** bent sé á andlega eða siðferðilega ágalla þeirra, sem vanhæfi gætu valdið.

Í þessari grein er hins vegar fjallað um þá, sem ekki teljast eiga slíkan rétt sjálfkrafa. Það, sem skilur á milli, er að í fyrra tilvikinu hafa menn lokið prófi frá Háskóla Íslands en í síðara tilviki frá öðrum háskólum.

Með tilliti til þess, að kröfur þær, sem gerðar eru til lokaprófs í tannlækningum, eru mjög mismunandi hjá hinum ýmsu þjóðum og skólum, er nauðsynlegt að kanna hvort kröfur viðkomandi skóla hafi verið nægilegar, áður en tannlæknum, sem numið hafa erlendis, er veitt starfsleyfi.

Þetta skilyrði var fellt niður í meðferð neðri deildar Alþingis á hliðstæðu frumvarpi 1973. Það þykir þó nauðsynlegt, enda er þetta sami háttur og hafður er á annars staðar á Norðurlöndum.

Eini aðilinn, sem kannað getur þetta hérlendis, er tannlæknadeild Háskóla Íslands eftir að hún fékk viðunandi starfsskilyrði. Hafa tveir erlendir tannlæknar nú þegar fengið aðgang að deildinni til að gangast undir nauðsynleg hæfnispróf.

Útilokað er fyrir þá, sem ekki geta tjáð sig og skilið íslenska tungu að einhverju marki, að annast tannlækningar hérlendis. Er því haldið óbreyttu skilyrði um slíkt úr núgildandi tannlækna­lögum.

Með tilliti til þess, að í auknum mæli er farið að gera hérlendis vísindalegar rannsóknir á tönnum og umhverfi þeirra, þarf að gera ráð fyrir tímabundinni leyfisveitingu til slíkra starfa.

Norðurlandþjóðirnar hafa nú þegar gert með sér milliríkjasamning um gagnkvæm starfsréttindi heilbrigðisstétta. Því þykir rétt að gera ráð fyrir að tannlæknar falli undir slíkan samning í framtíðinni.

Um 4. gr.

Greinin fjallar um sérfræðireglur og sérfræðileyfi. Er hún óbreytt úr núgildandi lögum, nema að í stað annars fulltrúa Tannlækna­félags Íslands í sérfræðinefndinni kemur yfirtannlæknir heilbrigðisráðuneytisins, sem þykir heppilegt eftir að komin er sérstök tannheilsudeild í ráðuneytið.

Komið hefur fram sú hugmynd að fela tannlæknadeild Háskóla Íslands þessi mál líkt og gert er ráð fyrir í lækna­lögum og neðri deild Alþingis lagði til 1973. Slíkt er ekki talið heppilegt vegna þess hve tannlæknadeildin er fámenn. Flyttist þá umfjöllun og ákvörðunartaka um þessi mál í hendur þröngs hóps tannlækna, en hvorki stéttarfélag né heilbrigðisyfirvöld hefðu áhrif, sem gæti þó verið æskilegt í mörgum tilvikum.

Um 5. gr.

Skilgreining á starfssviði tannlækna er efnislega lítt breytt en einfaldari heldur en áður.

Um 6. gr.

Þessi grein er nær óbreytt úr núgildandi lögum.

Um 7. gr.

Skýr ákvæði um aðstoðarfólk tannlækna hefur vantað í núgildandi lög og var það, eitt með öðru, ástæðan til þess að nauðsyn bar til að tannlækna­lög yrðu endurskoðuð.

Gera má ráð fyrir að sérhæfing aðstoðarfólks tannlækna aukist og kennsla í þeim greinum verði tekin upp í tengslum við tannlæknadeild Háskóla Íslands. Í þessu sambandi má nefna tannfræðinga (hygiejnister, tandplejere) og aðstoðarfólk (klinikassistentar).

Reynslan hefur orðið sú annars staðar á Norðurlöndum, að slíkt aðstoðarfólk hefur tekið að sér, undir yfirstjórn tannlækna, mörg einfaldari störf, sem heyra undir hina almennu tannlækna­þjónustu, en sem oft hefur ekki verið lögð nægileg áhersla á af tannlæknum í önn dagsins.

Má í þessu sambandi nefna fræðslu um varnir gegn tannskemmdum. Án efa má m. a. þakka það starfi tannfræðinga, hve góðum árangri hinar Norðurlandþjóðirnar hafa náð

með fyrirbyggjandi starfi, á meðan við höfum orðið á eftir í þeim efnum, en tannfræðingar eru nú fyrst að hasla sér völl hér á landi.

Hvernig svo sem ákveðið verður í framtíðinni að haga menntun þessara stétta, er eðlilegt að endanleg starfsleyfi og löggildingu fái þessar stéttir eins og aðrar heilbrigðisstéttir hjá heilbrigðisráðherra, enda sanni þær fyrir honum að menntun hvers og eins uppfylli þau skilyrði, sem lög setja fyrir slíku starfsleyfi.

Tannsmiðir eru nú orðnir iðnaðarmenn og falla því ekki undir ákvæðin um sérhæft aðstoðarfólk tannlækna. Starfa flestir þeirra á eigin verkstæðum að verkefnum fyrir tannlækna.

Um 8. gr.

Þar sem það er tannlæknirinn einn, sem getur greint sjúkdóm þann, sem til meðferðar kemur og gefið fyrirmæli um eða stjórnað þeirri meðferð, sem sjúklingurinn skal fá, verður öll aðgerð við sjúklinginn að fara fram undir handleiðslu og á ábyrgð hans. Þegar af þessari ástæðu leiðir, að því aðstoðarfólki, sem heimilað er að vinna við tannlækningar, verður aldrei heimilað að taka að sér sjálfstæð verkefni á neinu sviði, sem undir tannlækningar falla. Að öðru leyti leiðir ákvæði þessarar greinar beint af lögum um tæknimenntaðar heilbrigðisstéttir og stöðu þeirra í heilbrigðiskerfinu.

Um 9. gr.

Rétt þykir að taka ákvæði um þagmælsku tannlæknis og allra annarra, sem að tannlækningum starfa undir handleiðslu hans, beint upp úr læknalögum til að leggja áherslu á þetta atriði.

Um 10. gr.

Ákvæði þessarar greinar eru einnig tekin upp úr læknalögum, þó eru hér sérreglur um opnun lækningastofu eða flutning. Ákvæði þetta var fellt niður í meðförum Alþingis 1973. Þar sem gera verður ráð fyrir þeim möguleika, að tannlæknar starfi hérlandis án þess að vera í stéttarfélagi tannlækna, er ekki nægjanlegt að hafa þessi ákvæði í síðareglum félagsins.

Um 11. gr.

Greinin þarfnast ekki skýringa.

Um 12. gr.

Grein þessi er að stofni til úr læknalögum, en gert er ráð fyrir að vandamál, sem upp kunna að koma í sambandi við störf tannlækna, séu kynnt strax í upphafi heilbrigðisráðuneytinu og Tannlæknafélagi Íslands, til að flýta fyrir afgreiðslu og gera aðhald virkara.

Einnig var haft í huga að enginn tannlæknir starfar við landlæknisembættið en aftur á móti í ráðuneytinu.

Um 13. gr.

Grein þessi er sömuleiðis efnislega tekin úr læknalögum til að leggja áherslu á þessi atriði.

Um 14. gr.

Greinin þarfnast ekki skýringa.

Um 15. gr.

Greinin þarfnast ekki skýringa.